

Mentoring – biblioteksfunktionen under forandring

Af Karen Frederiksen og Mai Aggerbeck

Udviklingen af informationsteknologien og vidensamfundet stiller alle medarbejdere uanset branche over for den fordring at stille spørgsmål og på en kvalificeret og handlingsorienteret måde at finde svar på spørgsmålene i den store mængde af tilgængelige informationer og viden. Artiklen bidrager med et konkret eksempel på, hvordan disse fordringer i fremtiden kan indfries i et travlt arbejdsliv. Artiklen bygger på erfaringer og resultater fra projektet *Vidensøgning og informationshåndtering. Et IKT- og mentorstøttet efteruddannelsesprojekt for ergoterapeuter og fysioterapeuter*.¹

Karen Frederiksen
Projektleder, Ph.d.
Handelshøjskolen, Århus Universitet
kafr@asb.dk

Mai Aggerbeck
Bibliotekar
VIA UC campus Holstebro
maiag@forum.dk

Baggrund

Som andre sundhedsprofessionelle bliver ergoterapeuter og fysioterapeuter fra politisk side i stigende grad mødt med kravet om at argumentere professionelt og at arbejde evidensbaseret. Det betyder blandt andet, at de skal kunne inddrage den nyeste forskning, når de vælger en behandlingsmetode. Litteratursøgning og evidensvurdering er to helt grundlæggende trin i at arbejde evidensbaseret. For at kunne arbejde evidensbaseret skal man altså kunne finde og anvende viden. Velintegrerede IT-redskaber og sikre procedurer til at foretage systematisk litteratursøgning, der medvirker til at minimere fejl allerede i det grundlag, man bygger sin viden på, er en forudsætning for den evidensbaserede praksis. Herigennem adskiller det sundhedsprofessionelle arbejde sig ikke fra andre brancher i dagens vidensamfund.

I det følgende beskrives med baggrund i projektet², hvordan udviklingen af de vigtige kompetencer og den rigtige brug af informationskilder og -teknologi bringer biblioteksfunktionen i spil i en ny kontekst gennem et efteruddannelsesforløb, hvis omdrejningspunkt har været udvikling af de fagprofessionelle informationskompetencer i sammenhæng med arbejdspladslæring og mentoring.

Grundtanke og antagelser bag den mentorstøttede projektidé

Formålet med hovedprojektet har været at udvikle og afprøve et praksisnært og mentorstøttet efteruddannelsesforløb for ergoterapeuter og fysioterapeuter. Efteruddannelsen har overordnet været rettet mod individuel og organisatorisk kompetenceudvikling med følgende mål for øje:

- at udvikle og implementere de fagprofessionelle informationskompetencer
- at styrke grundlaget for evidensbaseret praksis
- at fremme videndeling blandt kolleger og på tværs af professioner til gavn for borgere i behandling på hospitaler, sundhedscentre og i privat praksis.

Projektidéen bygger på den antagelse, at virtuel undervisning og vejledning i kombination med det daglige arbejde og en mentorordning på arbejdspladsen kan vise vejen til kompetenceudvikling af arbejdspladser.

Tanken bag projektet har været, at skræddersyet individuel undervisning, der forankres i hverdagen, imødekommer såvel arbejdsgivers som medarbejders behov. Kombinationen af praksisnær læring og virtuel undervisning/vejledning er især velegnet til at fremme fordybelse og refleksion, til at tilpasse den faglige udfordring til

den enkelte, til at tilgodese det individuelle læringstempo, til at skabe dialog mellem underviser og deltager i forhold til sidstnævntes konkrete praksis og til at fastholde refleksionen, så den kan formidles til hele arbejdspladsen. For at sikre, at den enkeltes læreproces også bliver arbejdspladssens, skal hver enkelt deltager have en mentor tilknyttet. Mentoren skal på den ene side støtte og opmuntre deltageren og på den anden side understøtte deltagerens videndeling med kollegerne, samt stimulere deres interesse for og viden om deltagerens uddannelsesforløb.

Da efteruddannelsesforløbet har været tilrettelagt som splitkurser à 7 uger med løbende optag fra de samme arbejdspladser i perioden fra august 2008 til april 2009, antog man som udgangspunkt, at denne tilrettelæggelse ville kunne fremme implementering af informationskompetencer i praksis samt organisatorisk læring. I alt 38 terapeuter har gennemgået forløbet. Der blev i planlægningen lagt vægt på, at deltagerne selv skulle formulere problemstillinger relateret til deres daglige praksis, og endvidere, at læreprocessen på arbejdspladsen skulle foregå i et samspil mellem kursusedtager, fagperson og bibliotekar i rollen som mentorer.

Projektidéen bygger på den antagelse, at virtuel undervisning og vejledning i kombination med det daglige arbejde og en mentorordning på arbejdspladsen kan vise vejen til kompetenceudvikling af arbejdspladser.

¹ Projektet er gennemført og udviklet i et samarbejde mellem otte lokale arbejdspladser i Region Midtjylland, Ergoterapeutuddannelsen og Fysioterapeutuddannelsen samt uddannelsernes biblioteksfunktion, VIA University College, Campus Holstebro; Videncentret VIOLA ved Udviklingsdivisionen, VIA University College og Knowledge Communication Lab, Handelshøjskolen, Aarhus Universitet. Øvrige samarbejdspartnere er programgruppen Nye Institutioner ved Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek samt Danmarks Biblioteksskole.

² Frederiksen, K: *Vidensøgning og informationshåndtering i arbejdslivet*. April 2009.

www.asb.dk/fileexplorer/fetchfile.aspx?file=9560

Fokus i den løbende undervisning har på denne baggrund været at forankre informationskompetence som et fag, der er til stede i en række andre fag. Det er i den forbindelse en væsentlig pointe, at biblioteksfunktionen samarbejder tæt med den faglige underviser og metodeunderviseren omkring den studerende i et undervisnings- og vejledningsforløb.

Resultaterne fra hovedprojektet bekræfter antagelserne. Projektet har for det første gennem dets pædagogiske og praktiske tilrettelæggelse resulteret i kursusdeltagernes udvikling af de fagprofessionelle informationskompetencer og herigennem styrket grundlaget for evidensbaseret praksis. For det andet viser empirien stor deltagertilfredshed på alle niveauer. For det tredje har kurset påvirket arbejdspladsernes måde at arbejde med viden på, idet der er gjort tiltag i bestræbelsen på at arbejde evidensbaseret. Endelig har projektet gennem videndeling og tiltag med henblik på at systematisere videndeling på arbejdspladserne initieret implementering af de fagprofessionelle informationskompetencer i praksis.

En generisk læringsmodel

Idet projektet har muliggjort en bred variation af læringsformer, kan det understøtte muligheden for utraditionelle og eksperimenterende samarbejds- og læringsformer regionalt og nationalt. Læringsmodellen kan i den henseende betragtes som generisk og anbefales som relevant for andre fagområder end for sundhedsprofessionerne. Modellen kan ses som en praktisk metode – som et redskab for institutioner, virksomheder og organisationer – til at udvikle informationskompetente medarbejdere i arbejdslivet i en fremadrettet læreproces med henblik på udvikling, fornyelse og målopfyldelse og dermed som en integreret del af enhver 'forretningsproces' i arbejdslivet.

Biblioteksfunktionens deltagelse som delmål i projektet

Det har endvidere været et delmål i projektet at undersøge og belyse bibliotekets funktion i projektets tilrettede læringsrum, som har sit grundlag i de erfaringer, der igennem nogle år er gjort i et samarbejde mellem Ergoterapeutuddannelsen, Fysioterapeutuddannelsen og uddannelsernes biblioteksfunktion i VIA University College, Campus Holstebro

Ergoterapeut- og Fysioterapeutuddannelsen i Holstebro startede i 2001 på at udvikle biblioteksfunktionen fra at være en selvstændig servicefunktion i tilknytning til uddannelserne til at være en integreret kerneydelse i uddannelserne. Fokus i den løbende undervisning har på denne baggrund været at forankre informationskompetence som et fag, der er til stede i en række andre

fag. Det er i den forbindelse en væsentlig pointe, at biblioteksfunktionen samarbejder tæt med den faglige underviser og metodeunderviseren omkring den studerende i et undervisnings- og vejledningsforløb. Disse erfaringer og relationer videreudvikles i efteruddannelsesprojektet, idet bibliotekar og fagperson sammen har fungeret som mentorer på arbejdspladsen. Bibliotekarens rolle som mentor i projektet er belyst i en forskningsartikel, som er udarbejdet i samarbejde med Danmarks Biblioteksskole og på baggrund af projektrapporten.³ Dette delprojekt er finansieret af DEFF.

Forskningsartikel fra Danmarks Biblioteksskole

Artiklen fokuserer på tre spørgsmål:

1. What characterises the challenges of supplementary training for professionals in research libraries?
2. What role can mentoring as a model play in the development of new educator roles for librarians?
3. What do recent Danish experiences with mentoring tell us?

I relation til det første spørgsmål konkluderes i artiklen følgende: Fag- og forskningsbiblioteker befinder sig i dag ofte i en konfliktfyldt situation med mange forskellige modsatte krav. Karakteristisk er krav om evidensbaseret versus pædagogisk motivation, face-to-face kontakt versus e-læring og så videre. Moderne institutionsteori⁴ foreslår en vifte af forskellige organisatoriske og strategiske svar på disse fordringer. En velegnet strategi til at imødekomme disse konfliktfyldte krav synes at være en strategi, der er kompromissøgende frem for eksempelvis en manipulerende strategi. Kompromisstrategien inkluderer forhandling, gensidig tilpasning og åbenhed, hvorimod manipulation defineres som et formålsrettet og opportunistisk forsøg på at øve indflydelse på omgivelserne. Inden for en kompromissøgende strategi kan mentoring og mentorroller være adækvate redskaber til at sikre den fleksibilitet og motivation, som er forudsætningen for evidensbaseret praksis.

³ Nordentoft, C., Johannsen, C.G. & Frederiksen, K.: "Emerging new library educator roles: mentoring as a means to mediate conflicting demands". Artiklen forventes publiceret i tidsskriftet *New Library World* i efteråret 2009.

⁴ Scott, Richard W. (2001): *Institutions and Organizations*. Second Edition. Thousand Oaks: Sage. Winning, Alison (2004).

Til det andet forskningsspørgsmål konkluderer analysen at mentoring, som inkluderer mange forskellige roller og funktioner i sig selv, antages at have positiv effekt på situationer præget af konfliktfyldte krav og forventninger; specielt i kontekster, der indbefatter forskellige læringsformer. Forfatterne fremhæver i tilknytning hertil, at mentoring kan facilitere både kommunikation og samarbejde på tværs af kulturelle grænser. Herigennem peges på mentoring som en mulighed for udvikling af nye biblioteksroller.

Endelig konkluderer artiklen på det tredje spørgsmål, at data fra det mentorstøttede projekt med al sandsynlighed understøtter den antagelse, at mentoring er et effektivt redskab, hvis man ønsker at sikre motivation, individualisering, fleksibilitet og meningsfuld læring på en og samme tid.

Sammenfatning og perspektiv

Det mentorstøttede projekt har gennem dets tilrettelæggelse med fokus på mentoring åbnet for nogle nye perspektiver for biblioteksfunktionen, som forskningsartiklen knytter an til. Sammenfattende peger analyserne fra forskningsartiklen på, at biblioteksfunktionen er kommet under pres, og det fordrer forandring. Der er i forlængelse heraf et stort behov for at revidere bibliotekarens rolle(r) og bibliotekets placering i organisationer i fremtiden. Artiklen indbyder til debat og yderligere forskning inden for dette område.

Et nyt projekt er derfor under udvikling. Dette projekt rejser spørgsmålet om, hvilke muligheder og udfordringer biblioteksfunktionen står over for i forhold til udvikling og evaluering af undervisningen i informationsteknologi og informationskompetencer på grunduddannelser i professionshøjskoler, efter- og videreuddannelser og i praksis. Projektet sætter således udvikling og evaluering af undervisningen i informationsteknologi og informationskompetencer på dagsordenen i en tid, hvor biblioteksfunktionen er under forandring.

Litteratur

Scott, Richard W. (2001): *Institutions and Organizations*. Second Edition. Thousand Oaks: Sage.

Winning, Alison (2004): Identifying sources of evidence. In: Booth, Andrew and Anne Brice ed.(eds.). *Evidence-based practice for information professionals*. London: Facet Publishing. 71-88.